

V Bruseli 11. januára 2022
(OR. en)

5153/22

AGRI 5
AGRIORG 3
AGRIFIN 2

POZNÁMKA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Rada
Predmet:	Situácia na trhu – výmena názorov

Delegáciám v prílohe zasielame poznámku týkajúcu sa uvedenej otázky, ktorá sa má prerokovať na zasadnutí Rady (poľnohospodárstvo a rybárstvo) 17. januára 2022.

Situácia na poľnohospodárskom trhu**Všeobecne**

1. Hoci účinky nedávneho prudkého nárastu počtu infekcií COVID-19 sa ešte len prejavajú, agropotravinársky sektor EÚ sa v súčasnosti vo všeobecnosti zotavil z krízy spôsobenej pandémiou COVID-19 po tom, ako sa postupne opätovne otvorili stravovacie služby a zrušili sa obmedzenia pohybu osôb a tovaru súvisiace s krízou. Vývoz sa výrazne zotavil a v období od januára do septembra 2021 sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšil o 8 %. Taktiež sa potvrdilo obnovenie bilaterálneho obchodu so Spojeným kráľovstvom, ktoré je hlavnou destináciou vývozu z EÚ. Existujú však významné riziká spojené s neistotou v súvislosti s budúcimi kontrolami na hraniciach a dôsledkami dohôd o voľnom obchode, ktoré Spojené kráľovstvo nedávno podpísalo s tretími krajinami. Mali by sa pozorne sledovať aj účinky iných obchodných obmedzení v dôsledku medzinárodného vývoja.
2. V období 2021/22 poľnohospodárske trhy EÚ posilňuje dynamický celosvetový dopyt, ktorý viedol k vysokým svetovým cenám. Index cien potravín FAO, ktorý odráža svetové poľnohospodárske ceny, sa v novembri 2021 medziročne zvýšil o 27 %. Toto zvýšenie poľnohospodárskych cien sa odráža aj na únijských cenách: index cien poľnohospodárskych výrobkov podľa Eurostatu je počas tretieho štvrťroka 2021 v priemere o 13 % vyšší ako pred rokom. Kombinácia faktorov, medzi ktoré patrí oživenie svetového hospodárstva a zvýšený dopyt po plyne, však prispela k súčasnému prudkému nárastu cien energií v Európe, ktoré dosahujú nové maximá, najmä pokiaľ ide o zemný plyn. Prudký nárast cien energií má výrazný vplyv na ceny väčšiny poľnohospodárskych vstupov. Týka sa to najmä cien hnojív, ktoré sa za rok viac ako zdvojnásobili. Index cien hnojív (podľa Svetovej banky) z novembra 2021 bol o 165 % vyšší ako index z novembra 2020. Najmä ceny dusíkatých hnojív sú úzko naviazané na cenu zemného plynu, ktorý je hlavnou surovinou na výrobu amónia alebo močoviny. Podľa Svetovej banky sa v novembri 2021 zvýšila svetová cena močoviny o 268 % a fosforečnanu dvojamonného o 102 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Vysoké ceny energií spolu s prerušením dodávateľských reťazcov zapríčineným pandémiou COVID-19 viedli k zvýšeniu nákladov na dopravu a prispeli k napätiu na komoditných trhoch. Toto napätie malo v posledných týždňoch roku 2021 tendenciu klesať, napríklad tzv. *Baltic Dry Index* poklesol v decembri 2021 o 30 % (náklady na prepravu voľne loženého tovaru). Index cien krmných zmesí podľa Eurostatu bol za tretí štvrťrok 2021 v priemere o 14 % vyšší ako minulý rok.

3. Inflačné tlaky sa vo všeobecnosti zosilnili: počas prvej polovice roku 2021 a tiež v poslednom čase došlo k prudkým nárastom cien energií, nerastných surovín a hnojív. Inflácia cien potravín v EÚ sa od apríla 2021 mierne zrýchlila a v novembri 2021 dosiahla medziročnú úroveň 2,9 %. Inflácia cien potravín zostáva výrazne pod úrovňou všeobecnej miery inflácie (5,2 % za rovnaké obdobie). Hoci ECB predpokladá v priebehu roka 2022 prudký pokles inflácie vrátane jej energetickej zložky, vývoj na trhu v týchto sektoroch by sa mal pozorne monitorovať.
4. Počas posledných dvoch zasadnutí Rady pre poľnohospodárstvo a rybárstvo takmer všetky členské štáty upozornili na túto situáciu a uviedli negatívne účinky nárastu vstupných nákladov na marže poľnohospodárov, a to v sektore zvierat (náklady na krmivo, energie atď.), ako aj v sektore plodín (hnojivá, energie atď.), pričom mnohé z nich požadovali prijatie núdzových trhových opatrení. Týka sa to najmä niektorých sektorov, ako je bravčové mäso, kde rastúce náklady na vstupy, najmä na krmivo, a silná ponuka v dôsledku iných faktorov stlačili rozpätia zisku na kriticky nízke úrovne alebo ich úplne odstránili.

Situácia v hlavných sektoroch

5. Podľa najnovších predpovedí je celková produkcia **obilnín** v EÚ v období 2021/22 v súčasnosti 291 miliónov ton, čo predstavuje medziročný nárast o 3,4 % (+ 4,1 % v porovnaní s päťročným priemerom), a to najmä v dôsledku oživenia produkcie pšenice, ktorá sa odhaduje na 130,6 milióna ton (+ 7,3 % v porovnaní s päťročným priemerom). Produkcia kukurice sa odhaduje na 69,4 milióna ton, čo predstavuje medziročný nárast o 2,1 % (+ 3,1 % v porovnaní s päťročným priemerom). Vzhľadom na nižšiu produkciu bravčového mäsa v EÚ je dopyt po krmivách v porovnaní s predchádzajúcim hospodárskym rokom mierne nižší, čo predstavuje pokles o 0,18 %. Ceny obilnín v EÚ zostávajú vo všeobecnosti vysoké v dôsledku silného celosvetového dopytu a zhoršujúcich sa podmienok na pestovanie plodín v Južnej Amerike. Produkcia olejnatých semien v EÚ sa v období 2021/22 odhaduje na 30,5 milióna ton. Tento ročný nárast o 7 % by po poklese zaznamenanom v období 2020/21 mal zjednodušiť situáciu na trhu EÚ tým, že zabezpečí väčšiu dostupnosť, a to aj v prípade, že by ponuka repky olejnej zostala obmedzená z dôvodu nízkych počiatkových zásob. Napriek vysokým cenám v niektorých častiach Únie, ako je Fínsko a Rumunsko, slabá úroda bráni výrobcovi, aby z nich mali prospech.

6. Prognóza výnosov **cukrovej** repy v EÚ je na obdobie 2021/22 oveľa priaznivejšia ako v predchádzajúcej sezóne, konkrétne na úrovni 75,4 tony na hektár, čo je 2,4 % nad päťročným priemerom. Keďže plocha, na ktorej sa v EÚ pestuje cukrová repa, sa odhaduje na 1,5 milióna hektárov, produkcia cukru v EÚ by mohla dosiahnuť 15,7 milióna ton, čo je o 7 % viac ako v predchádzajúcej sezóne. Svetové ceny zostali pomerne vysoké, zatiaľ čo cukor z EÚ prekročil referenčnú hodnotu z októbra 2017 a dosiahol 417 EUR za tonu.
7. Pokiaľ ide o **ryžu**, trh EÚ je relatívne pokojný, pričom stabilný dovoz, vysoké domáce ceny a dobré poveternostné podmienky prispeli k priaznivej úrode v septembri a októbri. Svetový trh s ryžou sa vyznačuje vysokými cenami, nízkym objemom obchodu a pretrvávajúcimi narušeniami v dôsledku nedostatku kontajnerov, veľmi vysokých nákladov na prepravu, problematických miest v dodávateľskom reťazci v súvislosti s COVID-19 (India, Thajsko, Vietnam a Kambodža) a politických protestov (Mjanmarsko po prevrate).
8. Pokiaľ ide o **olivový olej**, odhaduje sa, že produkcia v EÚ bola počas kampane 2021/22 o 4 % nižšia ako v poslednej sezóne, na úrovni takmer 2 miliónov ton (3 % pod päťročným priemerom). Napriek väčším tokom do USA zostal vývoz olivového oleja z EÚ v hospodárskom roku 2020/21 v porovnaní s predchádzajúcimi úrovňami nevýrazný, hoci je stále o 18 % vyšší ako päťročný priemer. Doplnenie zásob v niektorých vývozných destináciách a opätovné otvorenie stravovacích služieb by malo prispieť k vyššiemu vývozu, zatiaľ čo spotreba v EÚ by mohla poklesnúť z dôvodu nižšej dostupnosti a nadpriemerných cien. V niektorých častiach Únie, ako napr. v Chorvátsku, bol sektor popri všeobecnom probléme vysokých cien vstupov postihnutý aj nepriaznivým počasím.
9. Trh s **mliekom** sa vyznačuje pevným dopytom a obmedzenou ponukou na celosvetovej aj únijnej úrovni. Priemerné ceny surového mlieka v EÚ sa v každom mesiaci v roku 2021 zvyšovali a v súčasnosti sú na najvyššej úrovni od marca 2014. Ceny mliečnych výrobkov v EÚ sú vyššie ako nedávne a strednodobé referenčné hodnoty. Najlepšie výsledky v tomto roku sa dosiahli v rámci vývozu syra a sušenej srvátky z EÚ. Produkcia **mlieka** v EÚ bola v prvých desiatich mesiacoch roku 2021 naďalej stabilná. To sa premietlo do rôznych trendov v rámci celého portfólia mlieka a mliečnych výrobkov: nižšia výroba sušeného odtučneného a plnotučného mlieka, masla, fermentovaného mlieka a konzumného mlieka a na druhej strane vyššia produkcia koncentrovaného mlieka, syra a smotany. Vývoz mliečnych výrobkov z EÚ zostal v prvých desiatich mesiacoch roku 2021 relatívne stabilný, pričom v závislosti od daného výrobku sa prejavovali odlišné trendy: nižší vývoz sušeného mlieka a masla a oproti tomu vyšší vývoz syra, kondenzovaného mlieka a sušenej srvátky. Ceny surového mlieka v EÚ v októbri a novembri naďalej rástli a dosiahli úroveň výrazne prevyšujúcu päťročný priemer. Na svetovom trhu má EÚ v súčasnosti najviac konkurenčné ceny pre čedar, ale v prípade sušeného plnotučného mlieka a masla sú jej ceny najvyššie. Najviac konkurenčné ceny pre sušené plnotučné mlieko má Oceánia a pre sušené odtučnené mlieko USA.

10. Pokiaľ ide o trhy s **mäsom**, ceny jatočných tel **hovädzieho** dobytku v EÚ sa naďalej vyvíjajú pozitívnym smerom a zostávajú na veľmi vysokej úrovni, ktorú podporuje silný dopyt a obmedzená ponuka. Obchodná bilancia v prípade hovädzieho a teľacieho mäsa je z hľadiska objemu a hodnoty pozitívna. Obdobie, keď cenová krivka jatočných tel **ošípaných** dosahovala najnižšiu hranicu, sa skončilo a ceny prasiatok sa zvyšujú, ale v oboch prípadoch sú ceny i naďalej nízke. Marže výrobcov naďalej klesali, zatiaľ čo produkcia v EÚ sa v porovnaní s minulým rokom zvýšila. Obchodná bilancia EÚ je pozitívna a vývoz je na vysokej úrovni, hoci vývoz do Číny sa spomaľuje. Ani po skončení vianočných sviatkov viaceré členské štáty nepredložili žiadne jasné dôkazy o tom, že sa dosiahla spodná hranica cenovej krivky, ani o tom, že úroveň cien zostáva kriticky nízka, hoci existujú niektoré slabé náznaky obratu. Takmer v celej EÚ sú možno výrazne pociťovať účinky rastúcich nákladov na krmivo a energie. V tejto súvislosti viaceré členské štáty, najmä BG/CZ/DE/ES/HR/LV/HU/MT/PL/RO/SK, vo svojich písomných pripomienkach požadovali, aby sa prijali núdzové trhové opatrenia alebo aby sa poskytla priama podpora, a to čo najskôr. Bulharsko upozornilo na to, že je potrebné zabrániť uvoľňovaniu zásob na trh v čase, keď ceny vykazujú určité náznaky obratu. Podľa názoru DE/ES/LT/PT/FI je daná situácia dôvodom na monitorovanie a prijatie iniciatív zameraných na predvídanie vážnych narušení poľnohospodárskych trhov a prípravu možných postupov.
11. Ceny **hydiny** v EÚ od októbra rastú a v kontexte silného domáceho dopytu a obmedzenej produkcie dosahujú vysoké úrovne. Vývoz z EÚ je limitovaný v dôsledku pretrvávajúcich obmedzení súvisiacich s vtácou chrípkou, pričom hrozí, že nedávna vlna prípadov vypuknutia tejto nákazy (napr. v Portugalsku) môže vyvolať ďalší tlak na vývoz z EÚ. Niektoré členské štáty, ako napríklad Slovensko, okrem toho naďalej hlásia zvýšený objem dovozu z Ukrajiny. Situácia by sa mala pozorne sledovať. Ceny **vajec** dosiahli v tomto roku po mnohých týždňoch stabilných cien najvyššiu úroveň, k čomu prispeli pretrvávajúci domáci dopyt, rastúci vývoz (+ 18 %) a klesajúci dovoz (– 25 %). Priemerné ceny sú takmer o 18 % vyššie ako v minulom roku, avšak v porovnaní s päťročným historickým priemerom sú o 3 % nižšie. Trh EÚ s **ovcami** je napätý a pri zabezpečovaní dodávok je prítomná silná konkurencia. Svetový dopyt pred Vianocami ešte viac zvýšil ceny jahniat.

12. Pokiaľ ide o **víno**, na jeho produkciu v EÚ v roku 2021 mali vplyv nepriaznivé poveternostné javy na jar a v lete 2021, kedy sa vystriedali mrazy, záplavy a choroby viniča spojené s týmito poveternostnými podmienkami. Odhaduje sa, že konečná produkcia v EÚ v roku 2021 bola v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 13 % nižšia. Mráz obzvlášť ťažko zasiahol Francúzsko, kde sa očakáva pokles o 29 %.

K zotaveniu trhu však napomohol veľmi silný rast vývozu vína z EÚ. Počas kampane 2020/21 dosiahol vývoz rekordnú úroveň (28,8 milióna Hl vrátane 4,1 milióna Hl vyvezených do Spojeného kráľovstva) vďaka zmierneniu obmedzení súvisiacich s pandémiou COVID-19 a pozastaveniu dodatočných cieľ zo strany USA. Opätovné zavedenie niektorých obmedzení v odvetví HORECA v dôsledku vyvíjajúcej sa pandémie COVID-19 v niektorých členských štátoch spôsobuje v krátkodobom horizonte určitú neistotu.

13. Pokiaľ ide o sektor **ovocia a zeleniny**, vývoj na trhu je pre väčšinu produktov priaznivý, pričom v niektorých členských štátoch panuje zložitejšia situácia na trhu s jablkami. Úroda jablák v EÚ bola vďaka pomerne štedrej úrode v Poľsku vyššia ako v predchádzajúcom roku, čo vytvára tlak na ceny a zvyšuje podiel úrody určený na spracovanie. Zákaz, ktorý Bielorusko zaviedlo na určité poľnohospodárske výrobky od 1. januára 2022, môže ešte viac zvýšiť tlak na tomto trhu, keďže jablká a hrušky sú najviac vyvázanými produktmi. Poľsko očakáva, že vzhľadom na to, že vývoz do Bieloruska predstavuje vysoký podiel z jeho celkového vývozu, bude to mať významné dôsledky pre celú škálu záhradníckych produktov. Očakáva sa, že produkcia pomarančov v EÚ mierne poklesne v dôsledku nepriaznivých poveternostných podmienok v Taliansku, pričom čerstvé pomaranče budú i naďalej nahrádzať spotrebu spracovanej pomarančovej šťavy. Pokiaľ ide o medzinárodný obchod s ovocím a zeleninou, po rekordnom roku 2020 ovplyvnil obchodné toky do istej miery brexit: po ťažkých prvých mesiacoch v roku 2021 sa situácia zlepšila a vývoz do krajín mimo EÚ sa počas prvých ôsmich mesiacov nakoniec medziročne znížil len o 4 %. Obchodnému toku so Spojeným kráľovstvom sa však stále venuje osobitná pozornosť, a to aj vzhľadom na očakávanie, že Spojené kráľovstvo po niekoľkých odkladoch zavedie do polovice roku 2022 úplné hraničné kontroly a požiadavky na certifikáciu pre vývozcov z EÚ.

Záverečné poznámky

14. Hoci možno v širokej škále potravinových výrobkov zaznamenať z rôznych dôvodov rekordné ceny, marže výrobcov sú v prípade mnohých produktov i naďalej vystavené značnému tlaku, najmä pokiaľ ide o bravčové mäso, a to predovšetkým v dôsledku vysokých vstupných nákladov. Komisia sa vyzýva, aby doplnila uvedené informácie, najmä pokiaľ ide o akékoľvek opatrenia prijaté na zmiernenie negatívnej situácie; a členské štáty sa vyzývajú, aby sa vyjadrili k tomu, či prijaté alebo navrhované opatrenia považujú za uspokojivé.
-